

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU MOWY

Postępowanie logopedyczne

mgr Agnieszka Szot
mgr Agnieszka Bartkiewicz

LOGOPEDA WCZESNEJ INTERWENCJI

Specjalista w zakresie:

- wspomagania rozwoju mowy
- zaburzeń żucia, gryzienia, połykania
- zaburzeń odruchów orofacjalnych
- uszkodzeń obszaru mowy w mózgu
np. w wyniku wypadku
- zaburzeń mowy o podłożu neurologicznym np. dyzartria, autyzm

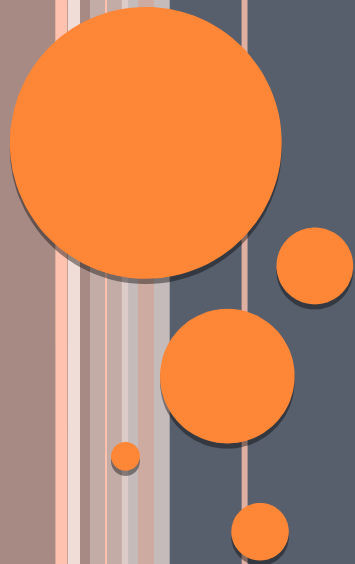
Pracuje z małymi dziećmi:

- z grupy ryzyka okołoporodowego
- wcześniakami
- o stwierdzonych zaburzeniach rozwoju
- z zespołami wad genetycznych

**„NAJLEPSZY I JEDYNY
OKRES WYKSZTAŁCENIA
MOWY TO PIERWSZE TRZY
LATA.**

**JEST TO BEZWZGLĘDNY
WARUNEK
PRAWIDŁOWEGO
ROZWOJU MOWY”.**

**WYKSZTAŁCENIE ZDOLNOŚCI
MOWY W PIERWSZYM OKRESIE
DZIECIŃSTWA MA OGROMNE
ZNACZENIE, PONIEWAŻ PO
CZWARTYM ROKU ŻYCIA
ODPOWIADAJĄCE ZA ROZWÓJ
MOWY PARTIE MÓZGU OSIĄGAJĄ
SWOJĄ DOJRZAŁOŚĆ.**

**WCZESNE WSPOMAGANIE LOGOPEDYCZNE
POLEGA NA ROZWOJU MOWY I
KOMPETENCJI JEZYKOWEJ DZIECI WE
WCZESNYM OKRESIE JEGO ŻYCIA, CZYLI OD
URODZENIA DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA
NAUKI SZKOLNEJ (OK. 7 R.Ż).**

**SĄ TO DZIECI Z USZKODZENIAMI
NEUROLOGICZNYMI I Z INNYMI
ZABURZENIAMI UNIEMOŻLIWIAJĄCYMI
LUB ZNACZNIE UTRUDNIAJĄCYMI
NATURALNY ROZWÓJ MOWY. PRACA
LOGOPEDY POLEGA NA ŚCISŁEJ
WSPÓŁPRACY Z RODZICAMI I
PRZENIESIENIE TERAPII POZA GABINET
LOGOPEDYCZNY.**

**ROZWOJU MOWY JEST
NIEZBĘDNA, BY MOŻNA BYŁO
PODJAĆ DZIAŁANIA W ZAKRESIE
WCZESNEJ INTERWENCJI
LOGOPEDYCZNEJ.**

**WIEDZA TA POZWALA WÓWCZAS
ROZPOZNAĆ POJAWIAJĄCE SIĘ
ZABURZENIA ORAZ ZAPLANOWAĆ
SKUTECZNĄ TERAPIĘ, KTÓREJ
ISTOTĄ JEST WŁAŚCIWIE
SZEROKO ROZUMIANE
WSPOMAGANIE PRAWIDŁOWEGO
ROZWOJU MOWY DZIECI.**

NAJWAŻNIEJSZE METODY STOSOWANE WE WCZESNYM WSPOMAGANIU LOGOPEDYCZNYM TO:

(Metody dostosowane są do indywidualnych problemów dziecka, jego wieku, tempa pracy, kondycji psychofizycznej)

- **metoda ustno twarzowa Castillo-Moralesa** (masaże logopedyczne dla dzieci z zaburzonym napięciem mięśniowym)
- **metoda werbo-tonalna** (dla dzieci niesłyszących, z opóźnionym rozwojem mowy, dla dzieci autystycznych, a także innymi problemami rozwojowymi, w której ruchy ciała zostają przełożone na ruchy artykulacyjne) – celem tej metody jest przełożenie ruchów całego ciała (makroruchy) na ruchy narządów mowy (mikroruchy) i wykorzystanie związku, jaki między nimi zaistnieje
- **ruch rozwijający W.Sherborn** (dla dzieci autystycznych, dla dzieci z głębszymi zaburzeniami psychofizycznymi)
- **metoda krakowska J. Cieszyńskiej** (metoda symultaniczno-sekwencyjna, sylabowa, terapia neurobiologiczna) – metoda ta jest całościową terapią wszystkich funkcji poznawczych dzieci z różnymi zaburzeniami rozwojowymi oraz genetycznymi

NAJWAŻNIEJSZE METODY STOSOWANE WE WCZESNYM WSPOMAGANIU LOGOPEDYCZNYM TO:

- **logorytmika**
- **elementy metody dobrego startu Marty Bogdanowicz**
- metody multimedialne (logopedyczne oprogramowanie komputerowe)
- ogólne metody logopedyczne do poprawy sprawności narządów artykulacyjnych, aparatu oddechowego i prawidłowej wymowy
- różne techniki relaksacyjne, masażyki, zabawy paluszkowe, wyliczanki, elementy pedagogiki zabawy, itp.
- wspomaganie **komunikacją alternatywną** dla dzieci nie mówiących i mających trudności z komunikacją

NARZĘDZIA STOSOWANE W TERAPII LOGOPEDYCZNEJ:

- badanie artykulacji,
- badanie mowy i różnych jej aspektów,
- badanie sprawności narządów artykulacyjnych,
- badanie słuchu fonematycznego, fonemowego, analizy i syntezy słuchowej i spostrzegawczości słuchowej,
- badanie płynności i prozodii mowy,
- badanie funkcji połykowej,
- orientacyjne badanie słuchu,
- badanie funkcji oddechowej,
- badanie pamięci słuchowej,
- badanie prakcji i gnozji,
- orientacyjne badanie lateralizacji.

ZASADY TERAPII LOGOPEDYCZNEJ:

- zasada wczesnego rozpoczynania terapii,
- zasada indywidualizacji w podejściu,
- zasada wykorzystywania w procesie terapii wszelkich możliwości dziecka (angażowanie wszystkich zmysłów),
- zasada kompleksowego oddziaływania,
- zasada aktywnego udziału,
- zasada systematyczności,
- zasada stopniowania trudności.

JAK STYMULOWAĆ MOWĘ DZIECKA?

Praktyczne rady dla Rodziców

WYKONUJ Z DZIECKIEM ĆWICZENIA ODDECHOWE UTRWAŁAJĄCE PRAWIDŁOWY SPOSÓB ODDYCHANIA.

- **Parkowanie** – wycinamy z papieru małe kolorowe samochodziki; zadaniem dziecka jest przenieść samochodzik do garażu (np. pudełko po zapałkach) przy użyciu słomki. Pamiętajmy, aby pudełko leżało blisko autka, a słomka nie była zbyt gruba i nie miała zgięcia (można przyciąć tradycyjną słomkę w miejscu zgięcia).
- **Wyścigi** – ustawiamy dwa małe papierowe autka na stoliku (powierzchnia musi być gładka). Z pasków plasteliny lub drucika formujemy granice drogi, w której musi mieścić się autko (można uformować kilka zakrętów). Dmuchamy przez słomki tak, aby pojazd jak najszybciej dotarł do mety. Ćwiczenie to można wykonywać w 2 osoby lub pojedynczo.
- **Muchomor** – kładziemy przed dzieckiem planszę z muchomorem bez kropek. Na stoliku rozkładamy kilka białych papierowych kropek. Zadaniem dziecka jest przenieść przy użyciu słomki kropki na kapelusz grzybka. Ćwiczenie to można dowolnie modyfikować, np. używając planszy z akwarium i rybkami, swetrem i guzikami, choinką i bombkami itd.
- **Dmuchiwanie baniek mydlanych** – najpierw dużo malutkich baniek (mocny wydech), a potem próba nadmuchania jak największej bańki (wydech musi być długi i słaby).

WYKONUJ Z DZIECKIEM ĆWICZENIA ODDECHOWE UTRWALAJĄCE PRAWDŁOWY SPOSÓB ODDYCHANIA.

- **Dmuchanie w płomień świecy**, tak aby nie zgasła. Ćwiczenie to powinno być wykonywane zawsze pod kontrolą osoby dorosłej.
- **Zabawa w piratów** – ustawiamy na wodzie dwa styropianowe statki. Można użyć również plastikowych zabawek. Ważne, by były bardzo lekkie. Zadaniem dziecka jest sterowanie statkiem piratów (przy pomocy oddechu), w taki sposób, aby dogonić drugi ze statków.
- **Dmuchanie w wiatraczek.**
- **Gwizdanie przy użyciu gwizdka** (nie chodzi o jeden bardzo głośny dźwięk, lecz o kombinację dźwięków, np. długi i cichy, następnie długi i głośny, przerywane ciche, przerywane głośne itp.)
- **Pająk i muchy** – trzymamy na końcu stolika kawałek materiału, kapelusz lub inny pojemnik, który może stać się np. *pajęczyną*. Układamy przed dzieckiem małe waciki, czyli *muszki*. Jego zadaniem jest dmuchanie na muszkę, tak aby wpadła w pajęczynę

WYKONUJ Z DZIECKIEM ĆWICZENIA USPRAWNIAJĄCE PRACĘ NARZĄDÓW ARTYKULACYJNYCH OPARTE O ZABAWY FONACYJNE I ARTYKULACYJNE.

Przykłady:

- Kotek mruczy – mmmmm, ziewa (naśladowanie ziewania)
- Wąż syczy – sssssss
- Pszczoła bzyczy – bzz bzz
- Straż pożarna jedzie – eee ooo eee ooo (z przesadną artykulacją samogłosek – wargi rozciągają się, a następnie ściągają)
- Samolot leci – uuuuu (dzióbek z warg) i ląduje iiiiiiiiii (szeroki uśmiech)
- Parskanie jak konik, następnie kląskanie językiem
- Cmokanie
- Pociąg jedzie – fu fu fu (górne zęby dotykają dolnej wargi)

NAŚLADUJCIE ODGŁOSY OTOCZENIA:

- Szum wiatru, odkurzacza, odgłosy wydawane przez zwierzęta (np. be be, mu mu, pi pi), warkot silnika samochodu, alarm przejeżdżającej straży pożarnej, zasłyszana melodię (można ją odtworzyć śpiewając lalala) itp.
- Wykorzystuj każdą okazję żeby prowokować dziecko do mówienia. **Wyrażenia dźwiękonaśladowcze** są bardzo ważnym etapem w rozwoju mowy! W trakcie ich wypowiedziania dziecko utrwala sobie głoski oraz uczy się łączyć sylaby, np. be be, pa pa.
- Jeśli dziecko ma trudności z wyrażeniami dźwiękonaśladowczymi – zacznij od tych, które zbudowane są z samogłosek (aaaa, iiiiii, uuuuu, ooooo). Można nimi nazwać emocje, odgłosy zwierzątek i otoczenia. Później przejdź do wyrażen zawierających spółgłoski, które pojawiają się w mowie dziecka najwcześniej – p, b, m (pa, ba, ma). Z czasem można zacząć łączyć sylaby (pa pa, mama).

KIEDY DZIECKO NAZYWA JAKIŚ PRZEDMIOT „PO SWOJEMU” LUB KOMUNIKUJE SIĘ NIEWERBALNIE (PRZY POMOCY GESTU)

- **nazwij głośno przedmiot lub czynność, o którą mu chodzi.**

UCZ DZIECKO KONCENTROWANIA WZROKU NA ROZMÓWCY.

- Patrz na dziecko kiedy do niego mówisz oraz kiedy oczekujesz od niego odpowiedzi.

OGŁĄDAJCIE WSPÓLNIE OBRAZKI.

- Opowiadaj dziecku co się na nich znajduje, wskazuj na różne przedmioty, opisuj je, nazywaj. Prowokuj także dziecko do mówienia poprzez proste pytania: Gdzie jest miś? Kto to? Jaki ma kolor? Jest smutny, czy wesoły? Mały czy duży? Itp.

ZADAWAJ DZIECKU KRÓTKIE PROSTE PYTANIA PROWOKUJĄCE DO MÓWIENIA.

- Jeśli dziecko nie zna odpowiedzi, można mu podpowiedzieć i nazwać przedmiot lub czynność. Nigdy jednak nie należy od razu odpowiadać za dziecko. Trzeba dać mu szansę, aby się zastanowiło i spokojnie odpowiedziało.

ZACHĘCAJ DZIECKO DO UDZIAŁU W CODZIENNYCH CZYNNOŚCIACH. OPOWIADAJ O TYM, CO ROBICIE.

- *Mama je jabłko. Jabłko jest czerwone i słodkie. Zobacz.*
- *Teraz założymy sweter. Sweter jest zielony i miękki. Ma guziki.*
- *To jest dom. Dom jest duży. Ma okna.*
- *Umyj zęby. Gdzie masz zęby? Pokaż.*
- Wazne zeby zdania nie były zbyt skomplikowane, a słownictwo bliskie dziecku.

NAZYWAJ EMOCJE:

- Podczas czytania, oglądania obrazków, czy sytuacji z życia codziennego warto nazywać emocje.
- np. *Mama jest wesóła. Śmieje się.*
- *Dziewczynka jest smutna. Płacze.*

**WZMACNIAJ OSIĄGNIĘCIA
DZIECKA POPRZEZ POCHWAŁĘ
ORAZ POWTÓRZENIE
WYPOWIEDZIANEGO PRZEZ NIE
SŁOWA.**

CZYTAJ DZIECKU.

- Warto poświęcić choćby 15-30 min dziennie na przeczytanie dziecku bajeczki. To nie tylko rozwija wyobraźnię, lecz także poszerza zasób słownictwa, uczy koncentracji uwagi i daje dziecku poczucie bliskości.

DBAJ O POPRAWNOŚĆ SWOICH WYPOWIEDZI. PAMIĘTAJ, ŻE DZIECKO NAŚLADUJE WŁAŚNIE CIEBIE!

- Nie posługuj się językiem dziecka. Nie spieszczaj nadmiernie form. Nie nazywaj przedmiotów, czynności lub osób w taki sam sposób jak dziecko.

WYKONUJCIE ZABAWY RYTMICZNO-RUCHOWE.

Przykłady:

- Rodzic wystukuje rytm (np. na tamburynie, bębenu, klaszcząc w dłonie). Dziecko porusza się zgodnie z rytmem. Głośne i wolne stukanie (idzie niedźwiedź) – dziecko idzie powoli, mocno stawiając nóżki na podłodze; cichsze, ale szybkie stukanie – dziecko porusza się lekko i szybko (idzie mały miś).
- Śpiewanie piosenki i jednoczesne pokazywanie:

Głowa – ramiona – kolana – pięty

Głowa – ramiona – kolana – pięty

Głowa – ramiona – kolana – pięty

Oczy – uszy – usta – nos.

UCZ DZIECKO PIOSENEK, WIERSZYKÓW I WYLICZANEK.

- Piosenki, wierszyki i wyliczanki rymują się, a dzięki swej melodyjności są łatwe do przyswojenia. Zaczynaj od krótkich, nawet dwuwersowych form, by z czasem przechodzić do dłuższych.

ZACHĘCAJ DO RYSOWANIA.

Komentuj co robi, opowiadaj o tym co widzisz na obrazku. Zadawaj pytania.

Można także łączyć rymowanki z rysowaniem:

np.

To prostokąt i dwa koła

Z przodu kwadrat, z tyłu rura

Warczy, prycha i już wiecie

Że to AUTO ma być przecież!

W CZASIE ZABAWY WCIELAJCIE SIĘ W RÓŻNE ROLE.

- Zabawy tematyczne (np. w kucharza, czy sklep) nie tylko rozwijają wyobraźnię, lecz także uczą naprzemienności ról, zasad zachowania w określonych sytuacjach komunikacyjnych oraz poszerzają zasób słownictwa dziecka.

KONTROLUJ, CZY DZIECKO ROZUMIE TWOJE POLECENIA.

Polecenia powinny być proste i dotyczyć czynności lub przedmiotów, które są dziecku bliskie.

- *Daj misia.* (Kiedy o to prosimy nie wskazujemy palcem na misia!)
- *Pokaż oko.*
- *Przynieś buty.*
- *Połóż piłkę na krześle.*

NIE WYRĘCZAJ DZIECKA W MÓWIENIU. NIE PRZERYWAJ MU.

- Jeśli ma trudność z wypowiedzeniem wyrazu, pozwól mu spokojnie dokończyć, po czym powiedz ten wyraz jeszcze raz – poprawnie.

NIE ŚMIEJ SIĘ Z JEGO WYPOWIEDZI. NIE KRZYCZ, JEŚLI JEST NIEZROZUMIAŁA. NIE UCISZAJ.

- To może wywołać zniechęcenie do mówienia.

NIE POPRAWIAJ UPORCZYWIE KAŻDEGO SŁOWA I KAŻDEJ NIEGRAMATYCZNEJ WYPOWIEDZI DZIECKA.

WAŻNE, ABY DZIECKO MIAŁO KONTAKT Z INNYMI DZIEĆMI I DOROSŁYMI – TO WZMOCNI W NIM POTRZEBĘ KOMUNIKOWANIA SIĘ.

NIE WYMAGAJ OD DZIECKA, ABY WYMAWIAŁO GŁOSKI, NA KTÓRE ROZWOJOWO NIE JEST JESZCZE GOTOWE.

SAŁ TO OGÓLNE WSKAZÓWKI I
PRZYKŁADY AKTYWNOŚCI, KTÓRE
W NATURALNY SPOSÓB
WSPOMAGAJĄ ROZWÓJ MOWY
DZIECKA.

Za życiem

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

mgr Agnieszka Szot

mgr Agnieszka Bartkiewicz